Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry

Lausunto Dnro /2018

23.11.2018

Eduskunta
Ympäristövaliokunta

Asia: HE 154/2018 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eläinten hyvinvoinnista ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto hallituksen esityksestä laiksi eläinten hyvinvoinnista ja eräistä siihen liittyvistä laeista. Eduskunnan Ympäristövaliokunnalle MTK ry haluaa tuoda esiin seuraavaa:

Yleiset kommentit

Eläinten hyvinvointilaki on kotimaisen tuotantoeläintalouden ja kotieläinten pidon kannalta yksi tärkeimmistä kansallisista säädöksistä, jossa säädetään lain tasolla eläinten pidosta tuotantotarkoituksessa sekä eläimen omistajan vastuista ja velvollisuuksista. Laki tulee vaikuttamaan voimakkaasti kotimaiseen kotieläintuotantoon ja erityisesti sen tulevaisuuteen. Valmistelun aikana eri intressitahot ovat käyneet välillä kärkevääkin julkista keskustelua. MTK näkee sen kuitenkin tärkeänä ja olennaisesti lakivalmisteluun liittyvänä ilmiönä. Julkiset kannanotot ja yhteiskunnallinen debatti tulee kuitenkin pohjautua tosiasioihin ja tieteelliseen tutkimukseen ja MTK katsookin, että hallituksen esityksessä on nyt pystytty riippumattomasti huomioimaan maatalousyrittäjien ja kotieläintuotannon jatkuvuuden kannalta olennaiset seikat. MTK katsoo, että hallituksen esitys on suomalaisen kotieläintuotannon kannalta kokonaisuutena tarkoituksenmukainen ja perusteltu kompromissi.

Suomalaiset kotieläintuottajat näkevät valmisteluprosessin aikana ilmenneen kotieläintuotannon vastaisen kampanjoinnin vastenmielisenä ilmiönä ja maaseudun elinkeinoja kyseenalaistavana. MTK muistuttaa, että kaikki kansalaismielipiteet on huomioitu laajalti lain valmistelun aikana. Maalaisjärjen käyttö hallituksen tekemissä linjauksissa on ollut suomalaisten maatalousyrittäjien kannalta voimaannuttavaa.

Tuotantoeläinten pito on ollut lakivalmistelun keskiössä alusta asti, vaikka lakiesityksen soveltamisala koskeekin kaikkia eläimiä. Valtaosa suomalaisista luottaa kotimaisen tuotannon vastuullisuuteen. MTK näkee, että eläinlähtöiset indikaattorit voitaisiin kuitenkin ottaa tehokkaampaan käyttöön virallisen valvonnan työkaluna eläinten hyvinvoinnin arvioinnissa. Niiden huomioimisesta voitaisiin säätää lajikohtaisissa valtioneuvoston asetuksissa.

Lain toimeenpanossa on tulkinnan yhtenäisyys ja kansalaisten tasapuolinen kohtelu yksi perusperiaatteista. Yhtenäisten tulkintojen varmistamiseksi MTK esittää edelleen nimettäväksi Eviran yhteyteen monijäseninen lautakunta Ruotsin mallin mukaan. Lautakunnassa tulisi käsitellä tuotantoeläinten hyvinvoinnin valvonnan tulkinnoissa ilmeneviä kipukohtia ja antaa näistä

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
PL 510 (Simonkatu 6) • 00101 Helsinki
Puhelin 020 4131 • Faksi 020 413 2425
Y-tunnus 0215194-5 • www.mtk.fi

Central Union of Agricultural Producers and Forest Owners (MTK)
PO Box 510 (Simonkatu 6) • FI-00101 Helsinki
Telephone +358 20 4131 • Fax +358 20 413 2425
Business code 0215194-5 • www.mtk.fi

suosituksia tarkastusten laadun yhtenäistämiseksi. Lautakuntaan ehdotetaan valvontaviranomaisen, neuvonnan ja kotieläntuottajien edustajaa. Korostettakoon vielä, että lautakunnalla ei olisi viranomaisroolia eikä se tekisi valvontaa, mutta sen kanta ohjaisi valvontaviranomaisia säädösten yhtenäisempään tulkintaan.

Eläinten hyvinvointilaki antaa viranomaiselle paljon valtaa ja vahvan pakkokeinovalikoiman. MTK on huolissaan kotieläintuottajan oikeusturvan toteutumisessa eläinten hyvinvointivalvonnoissa. MTK esittää, että viralliselle eläinten hyvinvoinnin valvonnalle kehitettäisiin oma laatujärjestelmä, jolloin mm. hallintolain mukainen menettely, valitusoikeus ja eläimen omistajan oikeusturva sekä kansalaisten yhdenvertainen kohtelu toteutuisivat paremmin.

Esityksen pykäliin kohdistuvia kommentteja

Yleiset säännökset

Lain tarkoitus

Eläimen kunnioittamisen lisääminen ja eläimen hyvinvoinnin edistäminen ovat nyt julistuksenomaisesti esitetty lain tarkoituksena ja sitä on niin ikään selvennetty perusteluosiossa. MTK kannattaa tätä. Eläimen aseman muuttuminen yhteiskunnassa ja siihen liittyvä yhteiskunnallinen keskustelu kertoo kuitenkin siitä, että myös lainsäädännön tulee tämä muutos ottaa huomioon. Nyt esitetty kirjaus on tarkoituksenmukainen ja alleviivaa myös Lissabonin sopimuksen eläimen tunnustamista tuntevaksi olennoksi.

Yleiset periaatteet ja vastuu

Ilman omistajan lupaa eläintiloihin tunkeutuja saattaa aiheuttaa eläinten hyvinvoinnin vakavan vaarantumisen mm. aiheuttaen eläinten paniikinomaisen pakoreaktion ja pakkautumisen tai levittämällä tarttuvia taudinaiheuttajia eläintilaan. MTK esitti lausunnossaan, että kieltoon eläinten hyvinvoinnin tarpeettomasta vaarantamisesta ulotettaisiin myös eläintiloihin luvattomasti tunkeutuminen, joka tulisi määritellä eläinsuojelurikokseksi. Tätä ei ole nyt hallituksen esityksessä huomioitu.

Eläinten kohtelu

Eläimelle tehtävät toimenpiteet, tekijä ja kivunlievityksen käyttö

Eläimelle annettava kivunlievitys kivuliaiden toimenpiteiden yhteydessä on olennainen osa modernia kotieläintaloutta. MTK kannattaa esitystä tarpeellisten kivuliaiden toimenpiteiden yhteydessä vaadittavasta kivunlievityksestä. Myöhemmin valtioneuvoston asetustasolle tulevat asiaan liittyvät tarkentavat yksityiskohdat, kuten millainen osaamisvaatimus toimenpiteen tekijältä vaaditaan ja millainen kivunlievityksen taso on riittävä eri toimenpiteille, tulisi valmistella yhteistyössä tuottajasektorin kanssa.

Eläinten hoito

Hoidon yleiset vaatimukset

Pykälä on periaatteeltaan tarkoituksenmukainen, mutta antaa liian laajan tulkinnanvaraisuuden käytännön valvonnassa valvojan subjektiivisille tulkinnoille. Valvontaviranomaisen tulkinta mm. siitä onko hänestä eläin riittävän puhdas tai minkä asteinen likaisuus aiheuttaa tarkastushetkellä eläimelle sen hyvinvoinnin vaarantumista, on ollut käytännössä yksi niistä kysymyksistä, jossa on valtavia eroja eri valvojien tulkintojen välillä. Skaala on ollut laaja eikä tilannetta ole pystytty Eviran ohjeistuksilla helpottamaan. Erilaiset pito-olosuhteet ja erityisesti niiden normaalit vaihtelut (esim. säätilan muutoksesta johtuva lämpötilan ja kosteuden vaihtelu, kuivikkeiden saatavuus, päivittäisten

hoitorutiineiden aikataulutus) tulisi huomioida lain perusteluissa, jotta tulkintaa valvonnassa voidaan yhtenäistää ja eläinten omistajia kohdella tasapuolisesti.

Ruokinta ja juotto

Eläimen riittävän nesteen ja ravinnon saannin varmistaminen on hyvän ja laadukkaan eläinten hoidon perusvaatimus. Eri eläimillä, riippuen lajin tai yksilön fysiologisista tarpeista, eläimen iästä tai kasvatusmuodosta, on kuitenkin erilaiset nesteen saannin tarpeet. Näitä tapauksia ovat mm. lyhytaikainen päivittäinen ulkoilu ja jaloittelu kuten hevosten ulkoilutarhat, normaaliin rutiiniin lukeutuvat eläinten hoitotoimenpiteet, vuorokausivaihtelun pimeäaika siipikarjalla ja ulkokasvatus kuten vasikoiden iglukasvatus. MTK katsoo, että hallituksen esitys on nyt tarkoituksenmukaisesti huomioinut eri eläintenpitomuotoja ja mm. sääolosuhteiden aiheuttamat haasteet.

Eläinten pitopaikka

Eläinten liikkumisen tarpeen tyydyttäminen ja niiden jaloittelumahdollisuuden varmistaminen on yksi modernin kotieläintalouden kulmakivi. Tieteellinen tutkimus tukee tätä vahvasti. Rakennemuutos kotieläintaloudessa asettaa kuitenkin isoja paineita investoinneilla ja viljelijöiden tulevaisuuden suunnitelmille. MTK näkee, että esitetty eläinten kytkemisen kielto, kun tietyt poikkeukset huomioidaan, on oikeansuuntainen ja se vahvistaa olemassa olevaa kehityssuuntaa entisestään.

Valtioneuvoston asetukseen nautojen suojelusta esitetään laidunnus- ja jaloitteluvaatimuksen pidennystä 90 pvään entisen 60 pvn sijasta ja se voitaisiin toteuttaa vuoden aikana ml myös talviaikainen jaloittelu. MTK pitää tätä linjausta hyvänä ja tarkoituksenmukaisena, mutta huomauttaa, että valvontaan liittyvää tuottajan hallinnollista taakkaa ei tule lisätä.

Muiden nautojen (pl lypsylehmät ja hiehot) kytkemiskiellon osalta MTK esitti siirtymäajaksi 10 vuotta nyt esityksessä olevan 5 vuoden sijaan. Kymmenen vuotta olisi ollut linjassa muiden esitettyjen siirtymäaikojen perusteiden osalta. Rakennekehityksen seurauksena on kuitenkin ennustettavissa, että sellaiset kotieläinyksiköt, joissa lihanautoja pidetään kytkettynä, tekevät todennäköisesti lopetus- tai investointipäätöksen jo 5 vuoden siirtymäajan puitteissa. MTK tukee tätä kehityssuuntaa.

Emakoiden ja ensikoiden porsitushäkkien osalta tieteellinen tutkimus ei tue porsitushäkeistä luopumista porsaiden turvallisuuden varmistamisen vuoksi. MTK on kannattaa tältä osin hallituksen esitystä. Tiineytyshäkkien käytön osalta MTK esitti lausunnossaan häkin käytön rajoittamista 10 vrk:een, mutta katsoo hallituksen esityksen 8 vrk:n minimiajan tarkoituksenmukaiseksi ja riittäväksi. Näin emakko saa olla riittävän ajan rauhassa, eikä sille aiheuteta stressitilannetta ryhmään palauttamisessa liian pian siemennyksen jälkeen. Asiasta on tehty useita tutkimuksia ja tulokset ovat yhteneviä: aggressiivinen käyttäytyminen eläinten kesken lisääntyy ryhmään palauttamisen yhteydessä ja siitä aiheutuva stressi vaikuttaa negatiivisesti kiinnittyvien alkioiden määrään ja näin pahnueen kokoon.

Valvonta ja tietojen julkisuus

Asiantuntijan ja avustajan käyttäminen

MTK esitti lausunnossaan, että lakiin kirjattaisiin myös eläimen omistajalle oikeus avustajan käyttöön valvontatilanteessa. Vaikka avustajan käyttö on käytännössä ollut hallintomenettelyn puitteissa jo mahdollista, olisi tämän mahdollisuuden korostaminen

ollut kohtuullista omistajan oikeusturvan ja oikeuksien osalta. Valvontatilanteessa eläimen omistaja ei ole välttämättä lainkaan tietoinen prosessin etenemisestä. Myös valvonnan kannalta olisi hyvä, että paikalle voitaisiin tarvittaessa kohtuullisessa ajassa kutsua omistajalle avustaja, joka voisi toimia tarvittaessa todistajana.

Hallinnolliset pakkokeinot

MTK esitti aikaisemmassa lausunnossaan, että tuotantotilalla kiiretoimenpiteeseen ryhdyttäessä ja välillisen rahoituksen käyttämisen yhteydessä arvioitaisiin tuotantotilan jatkomahdollisuudet. Ellei näitä jatkomahdollisuuksia olisi, tulisi laatia suunnitelma siitä, miten tilan eläintuotanto ajetaan hallitusti alas. MTK haluaa vielä tuoda esiin sen, että hallittu tuotannon alasajo olisi paras ja inhimillisin vaihtoehto akuuteissa kriisitapauksissa, joiden taustalla saattaa olla tuottajan uupuminen, ikääntyminen tai muu elämänhallinnan kriisi.

Helsingissä 23.11.2018

MAA- JA METSÄTALOUSTUOTTAJAIN KESKUSLIITTO MTK RY

Johan Åberg
Maatalousjohtaja